

ОЦІНКА ЗАГРОЗ БІОРІЗНОМАНІТТЮ В РАЙОНАХ БУДІВНИЦТВА ВІТРОВИХ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЙ ТА РОЗРОБКА ЗАХОДІВ З МІНІМІЗАЦІЇ ЇХ ВПЛИВУ НА ПРИРОДНЕ ДОВКІЛЛЯ

Деркач О. М.

Регіональний ландшафтний парк «Тилігульський»

Протягом останнього десятиріччя серед відновлюваних джерел енергії безперечно першість за темпами розвитку незмінно утримує вітроенергетика. Вона створює перспективи реального зменшення застосування викопного палива, зниження рівня шкідливих викидів і забруднення довкілля.

На початку XXI ст. в Україні працювали 11 вітрових електростанцій (ВЕС) загальною потужністю близько 90 МВт. Проектні потужності їх будівництва до 2030 року, за розрахунками Інституту відновлюваної енергетики НАН України, складають 29600 МВт. Вітрові електроустановки (ВЕУ) найбільш доцільно застосовувати в регіонах із середньою швидкістю вітру 5 м/с і більше, а саме на Азовсько-Чорноморському узбережжі, в Одеській, Миколаївській, Херсонській, Запорізькій, Донецькій, Луганській областях, АР Крим та в районі Карпат. Це вимагатиме залучення до будівництва нових територій на півдні України, переважно земель запасу.

Будівництво та експлуатація ВЕС не належить до видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку. Проте вони можуть спричинити додаткові загрози для біорізноманіття до яких, насамперед, слід віднести:

- руйнування чи пошкодження рослинного покриву цілинних ділянок внаслідок будівництва фундаментів ВЕУ, прокладання інженерних мереж та комунікацій, складування відходів, пересування механічних транспортних засобів;
- фрагментацію ландшафту та створення перепон для міграцій;
- відлякування диких тварин внаслідок підвищення рівня шуму та вібрацій;
- загибель птахів від зіткнення з ВЕУ під час перельотів;
- «вимивання» біомаси літаючих комах через їх приваблення лампами освітлення тощо.

Тому для мінімізації шкоди та захисту біорізноманіття в районах будівництва ВЕС необхідно:

- провести комісійне обстеження земельних ділянок в місцях розташування фундаментів ВЕУ, інженерних мереж та комунікацій із залученням спеціалізованих установ або експертів-біологів. У разі виявлення там популяцій раритетних видів рослин і тварин або їх угруповань, відкоригувати розміщення зазначених споруд;
- змістити ВЕУ на безпечну відстань від основних міграційних коридорів птахів та кажанів, а також попередити активні кормові переміщення цих тварин через майданчики ВЕС;
- максимально використати існуючу дорожню мережу та антропогенні форми рельєфу, які вже позбавлені рослинного чи ґрунтового покриття;
- суворо заборонити складування ґрунту на прилеглих до території будівництва цілих ділянках, в балках та на приморських схилах, які є осередками збереження дикої флори і фауни;
- виконати комплекс заходів з рекультивацію порушених земель та відновлення природних угідь;
- постійно підтримувати функціонування розташованих поруч об'єктів природно-заповідного фонду;
- забезпечити проведення комплексного екологічного моніторингу довкілля в зоні впливу ВЕС, розробивши для цього окрему програму;
- розгорнути просвітницьку роботу із зазначених проблем серед місцевого населення.

Враховуючи масштаб і потужність системи освітлення вітрополя, можна очікувати суттєве порушення просторової структури населення безхребетних природних угідь за рахунок їх масового переміщення до джерел ілюмінації у вечірні й нічні години, у тому числі жуків, цвіркунів і метеликів. Частина скупчень цих комах, опинившись на ґрунті біля фундаменту ВЕУ чи на поверхні вітроустановки, щоранку буде знищуватись хижаками. Таке поступове «вимивання» біомаси може привести до значного скорочення чисельності представників місцевої ентомофауни, зокрема видів, що підлягають охороні. Таким чином, освітлення об'єктів ВЕС повинно бути направленим, а його джерела достатньо віддаленими від територій, важливих для збереження біорізноманіття.